

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)
Soru-Cevap

Açlığa Mahkum Olunması Durumunda (el) Kesme Yoktur
Ummu İbrahim’e

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh faziletli Şeyhimiz. Allah sizin ilminizi ve faziletinizi artırsın.

Bir soru sormak istiyorum ve cevap vermenizi rica ediyorum.

Ömer İbn-u Hattab’ın kıtlık (ramâde) yılında hırsızın elini kesmediğini öğrendik. Bu durumda bu hükmün askıya alınması, illetin ortadan kalkması ve onun ortadan kalkmasıyla birlikte el kesme hükmünün de ortadan kalkmasıyla mı ilgilidir? Şayet böyleyse, el kesme hükmünün illeti nedir? Aslen cezaların döndükleri yerde kendileriyle birlikte dönen illetler mi vardır?

Allah sizi mübarek kılsın.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

1- Ömer Radıyallahu Anh’ın yapmış olduğu açısından olana gelince; bu, İslam’da varit olduğu gibi şeri hükme uygundur. Yani hükmün uygulanması askıya alınmamıştır, bilakis olması gerektiği uygulanmıştır. Zira el kesmenin caiz olmadığı birtakım durumlar vardır ki açlık durumu da buna dahildir. Dolayısıyla bu durumda el kesmek caiz değildir. Şimdi kıtlık yılında el kesmenin caiz olmadığına dair bazı deliller zikredeceğim:

- Serhasî El-Mebсут’da, Makhul Radıyallahu Anhu’dan şu hadisin rivayet edildiğini bildirmiştir: **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, açlığa mahkum olunması durumunda el kesmek yoktur buyurmuştur.”**

- Yine Serhasî El-Mebсут’ta, Hasen’in bir adamdan şunu zikrettiği geçmektedir: Birbirine sarılmış ve aralarında et olan iki adam gördüm ve onlarla birlikte Ömer’e gittim. Etin sahibi şöyle dedi: Benim uşara (on aylık gebe olan ve doğumu yakın olan) devem vardı. Baharı bekler gibi onu bekliyordum. Şu iki adamı onu boğazlar halde buldum. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: **“هل يُرَضِيكَ مِنْ نَاقَتِكَ نَاقَتَانِ عَشْرَ أَوْانٍ مُرْبِعَتَانِ؟ فَإِنَّا لَا نَقْطَعُ فِي عَامِ السَّنَةِ فِي الْعِدْقِ، وَلَا فِي عَامِ السَّنَةِ”** **“Senin devenin yerine iki tane etine buduna dolgun on aylık gebe deven olmasına razı olmaz mısın? Biz hurma salkımından dolayı ve açlık zamanında el kesmeyiz.”** Uşara diye, on aylık gebe olan ve doğumu yaklaşan deveye denir. Bu deve sahipleri nezdinde çok kıymetlidir. Sütünün bolluğundan ve verimliliğinden faydalanmak için baharı bekler gibi beklerlerdi. Biz hurma salkımından (العِدْقُ el-ırgi) dolayı el kesmeyiz sözüne gelince; içlerinden bunu et ve en tatlı aylar (العِرْقُ el-ırgi) şeklinde rivayet edenler de vardır. Bunun manası, zaruret ve açlık yılında el kesme yoktur demektir. Yani açlık ve kıtlık zamanında demektir.

- İbn-u Ebu Şeybe Musannef’inde Mamer’in şöyle dediğini tahriç etmiştir: Yahya İbn-u Ebi Kesir şöyle demiştir: Ömer şöyle dedi: **“لا يُقْطَعُ فِي عِدْقِ، وَلَا فِي عَامِ سَنَةٍ”** **“Hurma salkımı için ve kıtlık senesinde (yapılan hırsızlıktan dolayı) el kesme yoktur.”**

2- Binaenaleyh ramâde yılında, “yani kıtlık yılında” hırsızlık haddinin uygulanmamasının kaynağı, kıtlık yılında hırsızlık haddinin uygulanmaması hususundaki şeri hükümdür... Yani Ömer Radıyallahu Anh, kıtlık yılında hırsızlık haddinin uygulanmaması hususundaki şeri hükme göre amel etmekten başka bir şey yapmamıştır... Çünkü bu, bu durumdaki bir şeri hükümdür.

3- Cezalar hakkındaki soruna gelince. Evet, cezalara illetler girdiği gibi onlara kıyas da girebiliyor... Bu husustaki hadlerde, cezanın bir anlamı vardır ve haddin bir anlamı vardır. Haddin anlamına, yani haddin miktarına ve türüne gelince; bu, illetlendirilmez. Dolayısıyla ister haddin miktarında ister haddin sayısında olsun bu hususta hadde herhangi bir ekleme yapılmadığı gibi hadden herhangi bir eksilme de yapılmaz. Zira bu, şeri delillerle sınırlandırılmıştır. Haddeki cezanın anlamına gelince; illet ve kıyas bakımından ukubatlara intibak edenler buna da intibak eder...

Meselenin açığa kavuşması için örnekler verelim:

- Örneğin Ömer Radyallahu Anh'dan, yedi kişinin ortak olduğu katilin (yani katilin öldürülmesi) kisasında şüpheye düştüğü rivayet edilir. Bunun üzerine Ali Radyallahu Anhu dedi ki: Ey müminlerin emiri bir gurubun (yani birden fazla kişinin) hırsızlığa ortak olduğunu görseydin onların ellerini keser miydin? (Ömer) dedi ki: Evet. Ali de, işte bu da öyledir dedi. Dolayısıyla burada, katilin öldürmesine ortak olan yedi kişinin öldürülmesi, hırsızlığa ortak olan hırsızların tamamının ellerinin kesilmesine kıyas edilmiştir. Nitekim buradaki illet, ukubatlarda (cezayı gerektiren fiile ortak olmak) olup öldürme cezasına ortak olanların öldürülmesi, hırsızlık haddine ortak olanların elinin kesilmesine kıyas edilmiştir.

- Örneğin Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem, şöyle buyurmuştur: **ألا إن دية الخطأ شبه العمد ما كان بالسوط مائة من الإبل منها أربعون في بطونها أولادها** “**Dikkat edin! Kasta benzer hata yoluyla öldürülen kişi, kamçı ve sopa ile öldürülendir. Bunun diyeti kırk tanesinin yavrusu karnında (hamile) olmak üzere yüz devedir.**” Dolayısıyla burada illet, kamçı ve sopa ile kasten öldürmeden istinbat edilmiştir ve bu, (genellikle öldürmeyen kasıtlı bir öldürme), yani şibh-i amd (kasta benzer öldürme) olup küçük taşların veya tekrarlanan dayağın, yani genellikle öldürmeyen her şeyin kıyasında kullanılmıştır. Nitekim bununla ilgili öldürmede, kisas yoktur, bilakis ağır bir diyeti vardır. Dolayısıyla hüküm, kamçı ve sopayla sınırlı değildir, aksine genellikle öldürmeyen her şeyle ilgilidir. Ancak bıçak veya silah gibi genellikle öldüren bir şeyle öldürürse, bunda katilin kasıtlı olarak öldürmesi vardır.

Burada kıyas kullanılmıştır. Nitekim birinci örnekte, kasıtlı olarak öldürmeye ortak olanların öldürülmesini, (cezayı gerektiren fiile ortak olma) illetinden dolayı hırsızlığa ortak olanların ellerinin kesilmesine kıyas ettik. İkinci örnekte ise, şibh-i amd (kasta benzer öldürme) olan küçük taşla öldürmeyi, hadisteki (genellikle öldürmeyen bir aletle öldürme) illetinden dolayı şibh-i amd (kasta benzer öldürme) olan sopa ile öldürmeye kıyas ettik.

Umarım cevap açıklayıcı olmuştur.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 10 Cumade'l Âhir 1437
M. 19/03/2016

Cevaba, hizbin emirinin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:
<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3694/>